

Nr 330.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anvisande av medel till uppförande av två bostadshus för tullpersonalen i Mon m. m.; given Stockholms slott den 12 mars 1920.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att till uppförande, i huvudsaklig överensstämmelse med ett av chefen för finansdepartementet förordat förslag, av två bostadshus för tullpersonalen i Mon m. m. å *tilläggsstat* för år 1920 under sjunde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag å kronor 140,000.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 mars
1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BRANTING,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena friherre PALMSTIERNA,
Statsråden: UNDÉN,
THORSSON,
OLSSON,
SANDLER,
NOTHIN,
NILSSON,
ERIKSSON.
SVENSSON,
HANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson anförde:

I en den 18 februari 1919 avlåten proposition, nr 103, föreslog Kungl. Maj:t, i anledning av en av generaltullstyrelsen i underdånig skrivelse den 31 oktober 1918 gjord framställning, riksdagen att till uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med ett av chefen för finansdepartementet förordat förslag av två bostadshus för tullpersonalen i Mon anvisa såsom reservationsanslag under sjunde huvudtiteln dels å tilläggsstaten för år 1919 85,000 kronor, dels ock å riksstaten för år 1920 enahanda belopp.

Beträffande den utredning, som låg till grund för Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, ber jag att få erinra om följande:

Det nybyggnadsförslag, som för ändamålet uppgjorts av generaltullstyrelsen, upptog dels en vinterbonad villa av trä i två våningar med källare och under tak av tegel, avsedd för tulltjänstemän av högre grad, dels en dylik mindre byggnad, avsedd för tjänstemän av lägre grad. Den större byggnaden skulle innehålla en för tullförvaltaren avsedd bostad om 5 rum och kök jämte jungfrukammare samt erforderliga garderobs- och toalettutrymmen m. m. och en för kammarskrivaren avsedd bostad om 4 rum och kök jämte jungfrukammare och toalettutrymmen. Den mindre byggnaden skulle inrymma tre bostadslägenheter, envar om 2 rum och kök med erforderliga småutrymmen. Uppvärmningen av den större byggnaden skulle ske medelst centraluppvärmning och av den mindre genom kakelugnar. Kostnaderna för dessa byggnader beräknades till sammanlagt 83,000 kronor, varav för den större byggnaden 52,000 kronor och för den mindre 31,000 kronor, vilka kostnader emellertid voro beräknade under dåvarande vanskliga förhållanden på arbetsmarknaden, vadan det icke ansågs uteslutet, att ytterligare prisstegringar kunde komma att öka de angivna kostnadsbeloppen.

Byggnadsstyrelsen, vars yttrande i ämnet inhämtades, ansåg emellertid kostnadsberäkningen, som motsvarade 26 kronor per kubikmeter för den mindre och 32 kronor per kubikmeter för den större byggnaden, vara synnerligen låg och fann beräkningen böra grundas å ett medelpris av omkring 60 kronor per kubikmeter, dock under förutsättning att kakelugnar användes till uppvärmning i stället för värmeledning. Byggnadskostnaden skulle således efter byggnadsstyrelsens beräkning uppgå till respektive 70,800 kronor och 98,400 kronor eller sammanlagt i runt tal 170,000 kronor. Skulle värmeledning anordnas i den för tjänstemän av högre grad avsedda byggnaden, komme kostnaden att ökas med ytterligare 15,000 kronor.

Med anledning därav, att de beräkningar angående kostnaderna för de föreslagna byggnaderna, som uppgjorts dels på föranstaltande av generaltullstyrelsen och dels genom byggnadsstyrelsens försorg, lett till väsentligen olika resultat, anmodade jag byggnadsstyrelsen att undersöka, huruvida icke de i Mon gällande materialpriser och arbetslöner kunde medgiva nedsättning av den av byggnadsstyrelsen beräknade kostnadssumman samt att inkomma med det förnyade yttrande i ämnet, vartill en sådan undersökning kunde föranleda. Den av byggnadsstyrelsen i anledning härav företagna utredningen gav vid handen, att ma-

terialpriser och arbetslöner å ifrågavarande plats ställde sig omkring 15 procent billigare än de, byggnadsstyrelsen lagt till grund för sin kostnadsberäkning. Byggnadsstyrelsen hade utgått från ett pris per kubikmeter av 60 kronor, under det att de lokala prisförhållandena syntes berättiga att räkna med ett pris per kubikmeter av 51 kronor. Förfrågningar gjordes jämväl hos en byggmästare i Göteborg, vilken på räkning uppfört ett flertal bostadsbyggnader vid Bergslagernas järnvägar, och uppgav denne priset till 54 kronor, däri icke inräknats kostnader för ritningar, arbetsbeskrivning, kontroll och byggmästararvode. Byggnadsstyrelsen ansåg emellertid tillrädligt att icke basera kostnadsberäkningen på lägre enhetspris än 55 kronor per kubikmeter, motsvarande en byggnadssumma för båda byggnaderna av sammanlagt 156,000 kronor, dels med hänsyn därtill att alla ytterväggar, på grund av byggnadens öppna och för blåsten utsatta läge, måste förses med ännu ett lager papp utöver de två beräknade, dels emedan i ovan angivna enhetspris icke inberäknats någon post för ritningar, kontroll och byggmästararvode. Till den nyssnämnda byggnadssumman borde emellertid läggas kostnader för följande arbeten, som icke upptagits i den ursprungliga kostnadsberäkningen och som icke heller kunde anses inberäknade i enhetspriset 55 kronor per kubikmeter, nämligen sprängning, väganläggning, planeringar, stängsel omkring området ävensom rörledning till brunn samt avloppsledning till dike. För dessa arbeten ansågs böra beräknas en summa av minst 18,500 kronor.

Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t den 18 februari 1919 anförde jag beträffande kostnadsfrågan bland annat följande:

»Med den nya undersökningen i kostnadsfrågan torde man kunna antaga, att all den utredning härutinnan, som kan åstadkommas blivit förebragt; och emot vad byggnadsstyrelsen i sin senaste skrivelse anförd lär någon nedsättning av den av styrelsen förut beräknade kostnaden icke kunna ifrågasättas. Å andra sidan finner jag de i samma skrivelse gjorda beräkningarna icke böra föranleda någon höjning av kostnadsberäkningen, vilket byggnadsstyrelsen icke heller synes hava avsett.»

Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition vann emellertid icke riksdagens bifall. I skrivelse den 12 juni 1919, nr 7 A punkt 66, däri riksdagen anmälde sitt beslut i ämnet, anförde riksdagen följande:

»De bostäder, som för närvarande stå den i Mon stationerade tullpersonalen till buds, hava otvivelaktigt visat sig vara av den beskaffenhet, att snara åtgärder äro erforderliga för förbättring av personalens i fråga bostadsförhållanden. Den lösning, Eders Kungl. Maj:ts förslag härför an-

visar, synes emellertid riksdagen vara för statverket så ekonomiskt ofördelaktig, att riksdagen icke kunnat bifalla densamma. Så skulle exempelvis byggnadskostnaderna för tvenne lägenheter, den ena å fem rum och kök och den andra å fyra rum och kök — utan att utgift för tomtmark häri inberäknats men med tillägg av nu icke äskat men som nödvändigt betecknat anslag till väganläggning, stängsel samt vatten- och avloppsledningar — komma att uppgå till omkring 115,000 kronor. Den hyra, som för denna byggnadskostnads förräntning och byggnadernas underhåll m. m. skulle vara erforderlig, skulle alltså för dessa båda lägenheter behöva beräknas till cirka 5,000 respektive 4,000 kronor. Uppenbart är, att vederbörande befattningshavare endast lär kunna debiteras en mindre del av dessa hyresbelopp.

Vad förslaget om uppförande av bostadsbyggnad för tre vaktmästare beträffar, har riksdagen icke kunnat undgå att observera, att två av dessa vaktmästare nu uppgivas bebo egna fastigheter i närheten av Mon. Av nämnda förhållanden följer, att särskild skyndsamhet med uppförande av bostäder för dessa båda befattningshavare åtminstone icke kan sägas vara för handen.

Därest icke vid omprövning av möjligheten att för statens räkning uppföra billigare men likväl ändamålsenliga bostadshus för tullpersonalen i Mon så befinnes kunna ske, bör enligt riksdagens förmanande förnyad utredning verkställas, huruvida icke skyldighet föreligger för Dalslands järnvägsaktiebolag att mot skäligen hyresersättning bereda lämpliga bostadslägenheter — eventuellt genom nybyggnader — för befattningshavarna i fråga. Och detta så mycket hellre som i byggnadsstyrelsens utredning vitsordas, att nämnda bolag synes kunna åstadkomma byggnadsarbetet på helt annat sätt och till billigare kostnad än vad för byggnadsstyrelsen är möjligt.»

I den till innevarande års riksdag avlåtna propositionen om tilläggsstat till riksstaten för år 1920 har Kungl. Maj:t under punkt 30 av sjunde huvudtiteln ånyo upptagit frågan om uppförande av bostadshus för tullpersonalen i Mon, i det Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde bli riksdagen förelagd, till uppförande av bostadshus för tullverkets vid Värtahamnen i Stockholm ävensom i Mon stationerade personal å tilläggsstat för år 1920 beräkna ett reservationsanslag av kronor 1,205,400 kronor. I denna summa ingingo kostnaderna för nybyggnaderna i Mon med ett belopp av 125,000 kronor.

Sedan generaltullstyrelsen föranstaltat om ytterligare utredning i

de av riksdagen anmärkta hänseenden, har nu styrelsen i skrivelse den 4 innevarande mars avgivit förnyat förslag i ämnet; och anhåller jag att få underställa detta förslag Kungl. Maj:ts prövning.

Fråga, huruvida Dalslands järnvägsaktiebolag är skyldigt att bereda bostäder åt tullpersonalen i Mon.

I sin nyssnämnda skrivelse har generaltullstyrelsen först till behandling upptagit frågan, huruvida skyldighet kan anses föreligga för Dalslands järnvägsaktiebolag att bereda bostäder åt tullpersonalen i Mon, och därvid till en början erinrat, att styrelsen i sin skrivelse den 31 oktober 1918 såsom sin uppfattning uttalat, att bolaget icke vore förpliktigt att tillhandahålla dylika bostäder. För åstdkommande av ytterligare utredning i förevarande avseende har styrelsen inhämtat yttrande av tullverkets ombudsman, som anfört följande:

Tullverkets ombudsman.

»På sätt styrelsen i sin underdåniga skrivelse den 31 oktober 1918 omförmält har Kungl. Maj:t uti sin resolution den 5 november 1875, varigenom koncession beviljades förbemälda järnvägsaktiebolag, föreskrivit bland annat, att bolaget skulle i fråga om ordnandet av förhållandena i avseende å tullbehandling av varor, som med bolagets järnväg in- eller utfördes över riksgränsen, ställa sig till efterrättelse generaltullstyrelsens föreskrifter samt tillhandahålla för sådan tullbehandling erforderlig lokal å gränsstationen. I anledning härav och sedan styrelsen i skrivelse till bolaget den 25 januari 1878 begärt, att vid gränsstationen måtte anordnas såväl tjänstelokaler och godsmagasin för tullbehandlingar som ock bostäder åt tullpersonalen, som då uppgivits skola bestå av en tjänsteman och en vaktmästare, har bolaget vid stationen i Mon från och med den 18 juli 1879, då trafiken å järnvägen öppnades, tillhandahållit de av styrelsen begärda lokalerna, bland dem en lägenhet om tre rum och kök för tjänstemannen och en lägenhet om ett rum och kök åt vaktmästaren, för vilka lägenheter vederbörande till bolaget erlagt hyra. Såvitt jag vid genomgående av styrelsens utgående registratur från och med år 1879 kunnat finna, har sedermera icke emellan bolaget och styrelsen förekommit skriftväxling angående tullokaler i Mon i vidare mån än att, sedan bolaget på begäran företagit utvidgning av packhuslokalen, bolaget i skrivelse till styrelsen den 29 juni 1897 begärt ersättning för berörda arbete, vilken framställning dock styrelsen enligt beslut den 5 därpå följande juli, under åberopande av bolaget genom förut medgivna vissa lättnader i trafikhänseende beredd fördel, funnit skäligt ej bifalla. Det vill därav synas, som om de utökade bostadslägenheter, som i anledning av tid efter annan skedd ökning av tullpersonalen i Mon av bolaget beretts denna personal, ställts till förfo-gande på grund av framställning därom direkt från samma personal

till vederbörande funktionärer hos bolaget och utan att något därom avhandlats emellan styrelsen och bolaget.

Vid bedömande av frågan, huruvida bolaget kan vara skyldigt att tillhandahålla tullpersonalen i Mon bostadslägenheter, torde man därför böra utgå ifrån den förpliktelse i sådant hänseende, som kan härledas av de vid meddelandet av koncession för bolaget stadgade villkor. Jag har granskat denna koncession och därvid ej kunnat finna annat föreläggande för bolaget än den här ovan omförmälda bestämmelsen, att bolaget skulle ställa sig till efterrättelse generaltullstyrelsens föreskrifter i fråga om ordnandet av förhållandena i avseende å tullbehandlingen av varor, som med bolagets järnväg in- eller utfördes över riksgränsen, samt tillhandahålla för sådan tullbehandling erforderlig lokal å gränstationen. Denna förpliktelse synes mig emellertid icke kunna giva stöd åt några anspråk på bolaget att tillhandahålla bostadslägenheter åt tullpersonalen. Bolaget har ju väl sedermera tillmötesgått styrelsens begäran om dylika lägenheter åt den första uppsättningen av tullpersonal i Mon. Men icke torde heller av detta bolagets frivilliga åtagande kunna härledas någon skyldighet i sådant hänseende; och bolagets här ovan jämväl omnämnda hemställan om ersättning för verkställd utökning av tullbehandlingslokalerna utvisar ju, att åtminstone bolaget självt velat giva åt sina skyldigheter gentemot kungl. tullverket minsta möjliga omfattning.

Skärskådar man åter frågan mera allmänt, så synes det mig, att man bör hava i åtanke, att visserligen anordnandet av förtullningsstation vid bolagets gränstation mot Norge kan sägas för bolaget innebära vissa fördelar, men att en sådan förtullningsstation än mera är ett riksintresse av väsentlig betydelse. Ej heller ur sådan synpunkt lära väl bolagets skyldigheter böra göras alltför omfattande.

Slutligen anser jag mig böra erinra därom, att vid tullkammaren i Charlottenberg, där statens järnvägar anordnat förtullningslokaler, några bostäder icke av järnvägarne tillhandahållas tullpersonalen.

Såsom min uppfattning får jag därför vördsamt uttala, att någon skyldighet för Dalslands järnvägs aktiebolag att åt tullpersonalen vid tullkammaren i Mon anskaffa bostadslägenheter icke förefinnes.»

Vidare har på anmodan av generaltullstyrelsen Dalslands järnvägsaktiebolag yttrat sig i ämnet och därvid förklarat sig vidhålla sin förut uttalade uppfattning, att sådan skyldighet, varom nu är fråga, icke ålåge bolaget.

Slutligen har generaltullstyrelsen begärt yttrande i ämnet från justitiekanslersämbetet, som i skrivelse den 15 september 1919 såsom

*Dalslands
järnvägsaktie-
bolag.*

*Justitie-
kanslers-
ämbetet.*

sin uppfattning uttalat, att den i koncessionsvillkoren för bolaget förekommande bestämmelsen, att bolaget hade att i fråga om ordnandet av förhållandena i avseende å tullbehandling av varor, som på järnvägen införas, ställa sig till efterrättelse av generaltullstyrelsen meddelade föreskrifter samt tillhandahålla för tullbehandlingen erforderlig lokal å gränstationen, icke kunde anses innebära sådan skyldighet för bolaget, som i förevarande fall avsåges, ävensom att de av generaltullstyrelsen överlämnade handlingar icke utmärkte, att dylik skyldighet på grund av åtagande eller av annan anledning ålåg bolaget.

General-
tullstyrelsen.

För egen del har generaltullstyrelsen anfört följande:

»Ett definitivt avgörande i nu förevarande fråga läter icke kunna ernås på annat sätt än att staten vid vederbörlig domstol anhängiggör talan mot bolaget med yrkande om förpliktande för bolaget att vid vite tillhandahålla lämpliga bostäder åt befattningshavarna i fråga. En dylik rättegång torde emellertid kunna beräknas komma att pågå under avsevärt lång tid, och i anseende till den utredning, som redan förebragts i saken, synes utsikten för staten att få sin talan bifallen, vara skäligen ringa. Med hänsyn härtill och då, på sätt jämväl riksdagen vitsordat, snara åtgärder äro erforderliga för förbättring av ifrågavarande tullpersonals bostadsförhållanden, anser styrelsen ett hänskjutande av frågan till avgörande av domstol icke böra ske.»

Departements-
chefen.

I fråga om Dalslands järnvägsaktiebolags skyldighet i avseende å tillhandahållande av bostadslägenheter åt tullpersonalen i Mon anförde jag till statsrådsprotokollet den 18 februari 1919 följande:

»Huruvida bolaget kan anses pliktigt att ersätta de nuvarande bostadslägenheterna — vilka, på sätt utredningen visat, anordnats av bolaget i enlighet med generaltullstyrelsens på Kungl. Maj:ts resolution den 5 november 1875 stödda föreläggande — med andra och tillfredsställande lägenheter, bör enligt min mening icke vara avgörande vid bedömandet av den föreliggande frågan. Då nämligen bolaget i varje fall icke är skyldigt att hyresfritt tillhandahålla bostäder för ifrågavarande personal och säkerligen icke heller att i fråga om byggnadsarbetets utförande ställa sig till efterrättelse föreskrifter eller underkasta sig kontroll från kronans sida, synes det mig vara förmånligare för statsverket att genom egen försorg utföra erforderliga nybyggnader.»

Vad jag sålunda yttrat om bolagets skyldighet i förevarande avseende har jag efter den ytterligare utredning i ämnet, som generaltullstyrelsen låtit verkställa, ingen anledning frånträda eller modifiera.

Att för spørsmålets definitiva besvarande anhängiggöra en rättegång, anser jag mig, med hänsyn till vad i ärendet förekommit, icke böra förorda. Vid sådant förhållande, och då jämväl enligt riksdagens åsikt snara åtgärder till förbättring av personalens i fråga bostadsförhållanden äro erforderliga, lär ingen annan utväg återstå än att staten på egen bekostnad låter utföra de nybyggnader, som för ändamålet kunna finnas nödiga.

Beträffande sättet för lösning av den föreliggande bostadsfrågan genom statens försorg vill jag till en början erinra, att vid de tidigare gjorda kostnadsberäkningarna förutsatts, att byggnaderna skulle uppföras å ett staten tillhörigt markområde, beläget nordväst om Mons järnvägsstation. Emellertid har tullkammaren i Mon i skrivelse till generaltullstyrelsen den 20 februari 1920 föreslagit en annan å en vid skrivelsen fogad skiss angiven tomtplats för de ifrågasatta byggnaderna och därvid anfört huvudsakligen följande.

Den först påtänkta tomten på berget norr om järnvägen hade den fördelen, att den hade ett dominerande läge och erbjöde en storslagen utsikt, varjämte gott avlopp kunde åstadkommas. Dess nackdelar vore dock avsevärda, i det att byggnaderna komme att ligga utsatta för alla vindar, varigenom svårigheter för väghållning vintertid m. m. uppstode. Till bostäderna måste byggas en lång körväg, som till följd av terrängförhållandena bleve dyrbar. Svårigheterna att få upp vatten bleve även stora. Byggnadernas läge på andra sidan bangården i förhållande till tjänstelokalerna vållade även besvär och svårigheter. Omkring 200 meter sydväst om nuvarande kammarskrivarbostaden på samma sida om bangården som tullokalererna finnes en höjd, bestående av berg med mindervärdigt trädbestånd, vilken tullkammaren ansåge vara bästa platsen för bostäderna. Tomten låge omkring 4 meter högre än kringliggande åkermark och en bäck ginge i omedelbar närhet, varför gott avlopp finnes. Läget vore skyddat men ej instängt. Körväg ginge högst 50 meter från den tilltänkta platsen för bostäderna, och dricksvatten torde finnas i omedelbar närhet. På platån finnes gott utrymme för bostäder åt tjänstemännen av såväl högre som lägre grad, utan att husen behöfve ligga alldeles invid varandra. Tullkammaren hade i ärendet hört samtliga underlydande vaktmästare, vilka därvid förklarade, att den nu ifrågasatta platsen vore den lämpligaste. I närheten av husen kunde för trädgårdstäppor lämplig mark erhållas. Fri utsikt finnes mot järnvägslinjen väster om stationen. Marken tillhörde egendomen Skogalund,

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 1 saml. 279 häft. (Nr 330.)

Sättet för bostadsfrågans lösning genom statens försorg.

som ägdes av lantbrukaren Elias Olsson. Då denne hade sin bostad omkring 1,000 meter söderut vid landsvägen på dennas västra sida med sin ladugård mitt emot på landsvägens östra sida på mark, som han arrenderade av staten, torde uppgörelse lätt kunna träffas med honom om köp eller byte av mark.

Efter det ifrågavarande skrivelse av generaltullstyrelsen överlämnats till trafikchefen för Dalslands järnvägsaktiebolag E. A. Lundborg för avgivande av utlåtande, har bemälda Lundborg samt arkitekten K. S. Hansson i Göteborg i ett skrivelsen åtecknat yttrande förklarat, att de ansåge den av tullkammaren föreslagna tomten vara den bästa såväl ur kostnadssynpunkt som ock i övriga hänseenden.

Sedermera har tullkammaren i Mon i skrivelse till generaltullstyrelsen den 24 februari 1920 meddelat, att förenämnde Elias Olsson vore villig att byta det av tullkammaren ifrågasatta tomtområdet mot staten tillhörig mark, därå en Olsson tillhörig ladugård vore belägen, varjämte tullkammaren med skrivelse den 26 februari 1920 överlämnat en av Olsson i sådant hänseende avgiven förbindelse.

Slutligen har tullkammaren i skrivelse till generaltullstyrelsen den 2 mars 1920 förebragt närmare utredning angående beskaffenheten av berörda tomtområde. Sistnämnda skrivelse innehåller, bland annat, följande.

Den ifrågasatta, å egendomen Skogalund belägna tomtplatsen upptog en areal av omkring 15,000 kvadratmeter, varav omkring nio tiondelar utgjordes av berg och återstoden av delvis odlingsbar skogsmark. På förfrågan av tullkammaren hade förenämnde Olsson förklarat sig villig att till staten försälja tomtplatsen. Därest den först avsedda tomten nordväst om Mons järnvägsstation skulle användas för byggnaderna, skulle enligt tullkammarens mening anläggning av körväg till tomten sannolikt bliva minst lika dyr som köpesumman för den föreslagna tomtplatsen å egendomen Skogalund.

Med anledning därav, att riksdagen i sin ovan omförmälda skrivelse anmärkt, hurusom byggnadsstyrelsen vitsordat, att Dalslands järnvägsaktiebolag syntes kunna åstadkomma byggnadsarbetet på helt annat sätt och till billigare kostnad än för byggnadsstyrelsen vore möjligt, har bemälda Lundborg, enligt av generaltulldirektören under hand lämnat uppdrag, verkställt undersökning, huruvida de av byggnadsstyrelsen beräknade kostnaderna skulle kunna nedbringas, varpå Lundborg med en den 26 februari 1920 dagtecknad skrift till generaltullstyrelsen överlämnat avskrift av ett av byggmästaren Fredrik Andersson i Ed till generaltullstyrelsen ställt anbud att enligt av ingenjören vid Stockholms

stads byggnadskontor J. Persson upprättade skisser och i enlighet med av ovanbemälda arkitekten Hansson upprättade arbetsbeskrivningar och kontrakt uppföra två bostadshus och ett uthus å anvisad plats sydväst om Mons järnvägsstation för en ersättning av:

för bostaden för tulltjänstemän av högre grad	kronor 72,000: —
» » » » » lägre »	» 51,450: —
» uthuset	» 2,000: —
» tillfartsväg från bygdevägen till de båda byggnaderna, 3 meter bred, samt planering till 5 meters bredd omkring husen	» 3,000: —
		kronor 128,450: —,

vilket anbud gällde endast under förutsättning, att det antoges före nästkommande maj månads utgång. Härjämte hava vid Lundborgs förberörda skrift fogats förslag till arbetsbeskrivningar för vardera av byggnaderna samt till kontrakt och till borgensförbindelse, varjämte arkitekten Hansson i en tillika bifogad, till generaltullstyrelsen ställt skrift erbjudit sig att dels mot en ersättning av 2.500 kronor utöva kontroll för kontraktsenligt utförande av ifrågavarande byggnader, i vilket belopp inbegreps resekostnader och dagtraktamenten, dels ock mot en ersättning av 3,500 kronor utföra fullständiga huvudritningar och detaljritningar till samma byggnader. För egen del har Lundborg anfört, att förenämnda Andersson utfört byggnadsarbeten både för kommunens räkning och åt enskilda och därvid ådagalagt såväl skicklighet som största noggrannhet, varför Andersson kunde utan någon som helst betänklighet av Lundborg rekommenderas. Vidare har Lundborg upplyst, att Andersson vid avgivandet av ifrågavarande anbud förutsatt, att byggnaderna skulle uppföras å den av tullkammaren i Mon föreslagna tomtplatsen å egendomen Skogalund. Slutligen har Lundborg framhållit angelägenheten för Dalslands järnvägsaktiebolag av att kunna få disponera de åt tullpersonalen i Mon nu uthyrda bostadslägenheterna, enär dessa erfordrades för bolagets egen personal.

Generaltullstyrelsen har, med överlämnande av Lundborgs ifrågavarande skrift jämte därvid fogade, här ovan omnämnda bilagor, för egen del anfört följande.

»Enligt föreliggande arbetsbeskrivningar och kontrakt äro i det fordrade kostnadsbeloppet, 128,450 kronor, inberäknade kostnaderna för sprängning, väganläggning och planering ävensom för vatten- och av-

Generaltullstyrelsen.

loppsledning, men däremot icke för stängsel, vilka kostnader icke inbegripits i det av byggnadsstyrelsen i ovanberörda skrivelse den 30 januari 1919 beräknade beloppet 156,000 kronor, och vilka kostnader för den först föreslagna tomten nordväst om Mons järnvägsstation av byggnadsstyrelsen uppskattats till 18,500 kronor. I det av anbudsgivaren fordrade beloppet ingå jämväl byggmästararvode och avlöning till verk-mästare. Kostnaderna enligt föreliggande anbud understiga sålunda väsentligt de av byggnadsstyrelsen beräknade, även om däri, såsom synes framgå av byggnadsstyrelsens yttrande av den 31 januari 1919, skulle ingå kostnader för ritningar och kontroll. Detta förhållande torde endast delvis kunna förklaras därav, att byggnaderna enligt anbudet skulle uppföras på en annan tomt, varigenom kostnaderna för sprängning, väganläggning och planering lära bli lägre.

Enligt under hand lämnat uppdrag har förenämnde Persson verk-ställt byggnadsteknisk granskning av ifrågavarande av Lundborg in-sända handlingar och i en den 3 mars 1920 dagtecknad härhos bifogad skrift¹⁾ avgivit utlåtande däröver. Därvid har Persson anfört, att mot föreliggande arbetsbeskrivningar och kontraktförslag icke enligt Perssons mening förefunnes några väsentliga anmärkningar utom i fråga om den tid, inom vilken byggnadsarbetet skulle vara fullgjort. Denna tid, som beräknats till 16 månader, ansåge Persson vara något för lång. Här-jämte anförde Persson, att han ansåge ifrågavarande anbud under nu rådande förhållanden vara synnerligen fördelaktigt för tullverket särskilt med hänsyn till att anbudet avgivits utan reservationer för eventuella prisstegringar.

Rörande det av tullkammaren i Mon framställda förslaget att upp-föra byggnaderna å ett tomtområde sydväst om Mons järnvägsstation anser generaltullstyrelsen, i likhet med ovanbemälda sakkunniga, att det såväl ur kostnadssynpunkt som ock i övrigt är fördelaktigast att uppföra byggnaderna å sagda plats. Såsom ovan anförts, har ifrågasatts, att vederlag för det nu föreslagna tomtområdet skulle utgå i staten till-hörig, i närheten av tomtområdet befintlig mark. Då emellertid frågan härom först nyligen blivit väckt, har styrelsen icke varit i tillfälle att införskaffa den vidlyftiga utredning, som lärer erfordras för åstadkom-mande av ett dylikt jordutbyte, som jämväl lärer kräva medgivande av riksdagen. Emellertid synes den omständigheten, att utredning i nyss-nämnda hänseende icke kunnat åvägabringas, icke i och för sig böra hindra, att förslag i förevarande byggnadsfråga framläggas för inne-

¹⁾ Här utesluten.

varande års riksdag. Med hänsyn till de av bemälda tullkammare meddelade uppgifter angående beskaffenheten av nu ifrågakomna tomtområde och dess belägenhet i en trakt, som är föga bebyggd, lär nämligen kostnaden för förvärv av området kunna beräknas uppgå till ett relativt ringa belopp. I betraktande av att ägaren till tomtområdet disponerar närbelägen staten tillhörig mark och äger en å sistnämnda mark uppförd ladugård, synes näppeligen någon svårighet att för statens räkning mot skälig ersättning förvärva tomtområdet komma att förefinnas.

Vid fördragning av det i förutberörda proposition framställda förslag till anvisande av medel för ifrågavarande ändamål har chefen för finansdepartementet anslutit sig till av generaltullstyrelsen uttalad mening, att byggnaderna borde uppföras genom byggnadsstyrelsens försorg. Då emellertid numera ett till generaltullstyrelsen ställt bindande anbud föreligger, som torde vara så fördelaktigt, som under rådande förhållanden synes kunna påräknas, anser styrelsen, att ifrågavarande anbud bör antagas och byggnaderna sålunda uppföras genom generaltullstyrelsens försorg. Vid bifall härtill skulle således de medel, som kunna vardas för ändamålet beviljade, ställas till generaltullstyrelsens förfogande.

Därest byggnaderna skulle uppföras genom generaltullstyrelsens försorg, lär det ankomma på generaltullstyrelsen att antaga anbudet samt att föranstalta om upprättande av erforderliga arbetsritningar ävensom om utövande av kontroll över byggnadsarbetet. Kostnaderna för 'arbetsledning, ritningar, kontroll och diverse' hava av ovanbemälda Persson i dennes i saken avgivna kostnadsförslag beräknats till sammanlagt 7,650 kronor. Någon ytterligare kostnad för arbetsledning behöver emellertid icke tagas i beräkning, därest föreliggande anbud antages. Enligt de till anbudet hörande arbetsbeskrivningarna äro nämligen, såsom förut anförts, byggmästararvode och avlöning till verkmästare inberäknade i det fordrade beloppet 128,450 kronor. Däremot tillkommer särskild kostnad för upprättande av ritningar och utövande av kontroll.

I enlighet med vad här ovan anförts skulle sålunda utöver den i föreliggande anbud angivna summan, 128,450 kronor, beräknas kostnad för förvärv av tomtplats, för stängsel, för upprättande av ritningar och för utövande av kontroll. Med avseende å vad i ärendet blivit upplyst, har generaltullstyrelsen beräknat dessa kostnader till 10,000 kronor. Totalkostnaden för uppförandet av byggnaderna skulle sålunda komma att uppgå till 138,450 kronor eller i rundare tal 138,500 kronor.

Slutligen får styrelsen erinra om att, på sätt i ovannämnda proposition omförmälts och jämväl här ovan antytts, Dalslands järnvägs-

aktiebolag är i stort behov av att kunna disponera de av bolaget till tullverkets personal i Mon uthyrda bostäderna, enär bolaget saknar bostäder för sin egen personal. Med anledning härav och med hänsyn till det trängande behovet av förbättrade bostäder för tullpersonalen i Mon tillåter styrelsen sig framhålla angelägenheten av att förevarande byggnadsfråga om möjligt bringas till lösning vid innevarande års riksdag.»

Under återopande av vad sålunda anförts har generaltullstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med ovan angivet förslag av två bostadshus för tullpersonalen i Mon anvisa såsom reservationsanslag under sjunde huvudtiteln å tilläggsstat för år 1920 ett belopp av 138,500 kronor.

Departements-
chefen.

På grund av den korta tid för ärendets slutliga beredning, som stått mig till buds, har jag endast under hand låtit generaltullstyrelsens förslag och då närmast det av förbemälde Andersson avgivna anbudet undergå granskning i byggnadsstyrelsen; och har jag från nämnda ämbetsverks chef fått mottaga en promemoria, däri anføres, att Anderssons anbud å 128,450 kronor syntes omfatta samtliga för byggnadernas uppförande erforderliga arbeten utom ritningar, men att försiktigheten syntes bjuda, att man till den beräknade totalkostnaden, 138,450 kronor, lade exempelvis 5 procent å sagda belopp till oförutsedda utgifter, varigenom slutsumman skulle bliva 145,000 kronor.

Genom antagande av det av byggmästaren Andersson avgivna anbudet å byggnadernas uppförande m. m., vilket anbud torde få anses vara så förmånligt som gärna synes möjligt och mot vilket från byggnadsstyrelsens sida någon erinran icke framställts, synes mig frågan vinna sin ur ekonomisk synpunkt förmånligaste lösning. Jag förordar alltså en anordning, varigenom generaltullstyrelsen bemyndigas att med antagande av nyssnämnda anbud låta uppföra de ifrågasatta byggnaderna; och torde det därvid böra ankomma på styrelsen att föranstalta om upprättande av erforderliga arbetsritningar ävensom utövande av kontroll över byggnadsarbetet, varvid det av arkitekten Hansson avgivna anbudet i första hand synes böra tagas i övervägande. Även i fråga om den plats, varå byggnaderna böra uppföras, biträder jag generaltullstyrelsens förslag. Huruvida något tomtbyte lämpligen bör ifrågasättas, synes icke i ärendets nuvarande skick kunna bedömas. Jag har vid sådant förhållande utgått från att det erforderliga markområdet skall genom köp förvärfvas. Totala kostnadsbeloppet för inköp av byggnads-

tomt, uppförande av byggnaderna m. m. samt utövande av kontroll över arbetets utförande skulle enligt detta förslag uppgå till i runt tal 138,500 kronor. Detta belopp torde emellertid böra något höjas, på sätt chefen för byggnadsstyrelsen föreslagit, men lär man kunna stanna vid en höjning till 140,000 kronor. Medel till den sålunda ifrågasatta ökningen i det för ändamålet beräknade anslaget torde kunna å budgeten beredas.

I detta sammanhang anser jag mig böra framhålla, att anbudet i fråga endast gäller till utgången av nästkommande maj månad.

I anslutning till vad jag sålunda anfört och under åberopande av den utredning, för vilken jag förut redogjort, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till uppförande, i huvudsaklig överensstämmelse med det av mig förordade förslaget, av två bostadshus för tullpersonalen i Mon m. m. å *tilläggsstat* för år 1920 under sjunde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag å kronor 140,000.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle proposition till riksdagen avlätas av den lydelse, bil. litt. vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Nils Hellenius.